

Безп'ята Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки сільського господарства Миколаївського державного аграрного університету

УДК 330.332:338.43

ЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

VALUE INVESTMENTS FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE

У статті надається характеристика інвестицій, визначення обсягів і темпів їх зростання в сільське господарство Миколаївської області. Запропоновано напрями залучення інвестиційних ресурсів у розвиток сільськогосподарських підприємств регіону.

The article is characteristic of investments, determining the scope and pace of growth in agriculture, Mykolaiv region. Directions to attract investment resources to the development of agricultural enterprises.

Ключові слова: *інвестиції, сільськогосподарське виробництво, капітальні інвестиції, активізація інвестиційної діяльності, державна інвестиційна політика країни.*

ВСТУП

Залучення та ефективне використання інвестицій в економіку, як цілої країни так і окремих її регіонів, є одним з напрямів зростання національної економіки та взаємовигідним економічним співробітництвом.

Нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції вимагає відповідного розвитку матеріально-технічної бази галузі. Збільшення розмірів виробничих фондів здійснюється за рахунок додаткових вкладень матеріальних і грошових засобів, направлених на розширення виробничого потенціалу сільського господарства. Стійкий розвиток галузей агропромислового виробництва в ринкових умовах потребує інвестиційної активності, в наданні сільськогосподарським підприємствам необхідних грошових і матеріальних ресурсів, що дасть можливість поліпшити виробничу структуру сільськогосподарських підприємств, створити нові високотехнологічні виробництва, модернізувати основні фонди та наповнити внутрішній ринок якісними сільськогосподарськими продуктами вітчизняного виробництва з одночасним збільшенням обсягів експорту в зарубіжні країни.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Питання інвестицій та їх обсяг за різними видами економічної діяльності є найважливішою передумовою економічного зростання країни, одночасно зазначаючи, що на даний час цей обсяг є незадовільним для розвитку сільського господарства країни так і окремих її регіонів.

Тому метою даної статті є характеристика капітальних інвестицій, а також визначення обсягів і темпів їх зростання в сільське господарство Миколаївської області.

РЕЗУЛЬТАТИ

Економічна діяльність окремих господарюючих суб'єктів та країни в цілому значною мірою характеризується обсягом здійснених інвестицій.

Термін «інвестиції» походить від латинського слова «*invest*», що означає вкладення коштів, тобто інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення.

Під інвестиціями зазвичай розуміється довгострокові вкладення капіталу в підприємства різних галузей народного господарства, в інфраструктуру, в соціальні програми, в охорону навколишнього середовища. Інвестиції виражають усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої формується прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [4].

За обсягом та значущістю капітальні інвестиції є основною складовою частиною інвестицій. У нашій країні на них припадає близько 80% усіх інвестицій.

Нормативними документами визначено, що капітальні інвестиції – інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів.

До інвестицій у матеріальні активи належать:

- інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення),
- інвестиції у землю, існуючі будівлі та споруди, нові будівлі, споруди, об'єкти незавершеного будівництва,
- довгострокові біологічні активи тваринництва,
- капітальний ремонт,
- інші необоротні матеріальні активи.

До інвестицій в нематеріальні активи належать обсяги інвестицій у придбання або створення власними силами програмного забезпечення, баз даних, прав користування природними ресурсами, майном, прав на знаки для товарів і послуг, на об'єкти промислової власності, авторських та суміжних прав [2].

До інвестицій в основний капітал (капітальні вкладення) належать інвестиції у капітальне будівництво, машини, обладнання, інструмент, транспортні засоби та інші основні засоби.

Статистичні дані з інвестицій в основний капітал розподілено за видами економічної діяльності, у розвиток яких були спрямовані ці інвестиції, а саме промисловість, сільське господарство, будівництво, торгівля, діяльність готелів та ресторанів, транспорту і зв'язку та інше [2].

В таблиці 1 представлена динаміка інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності, а також питома вага інвестицій саме в розвиток сільського господарства в загальній вартості на прикладі Миколаївського регіону.

Таблиця 1

Динаміка інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності в Миколаївській області

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Інвестиції в основний капітал, тис. грн.	2873345	3117579	3698758	4332558	4021934	4391189	4705230
в т.ч.							
сільське господарство	175581	233698	258124	496082	308675	457551	734018
у % до загального показника	6,1	7,5	7,0	11,5	7,7	10,4	15,6

Джерело: Дані Головного управління статистики у Миколаївській області

Розраховані показники свідчать про те, в 2011 році в економіку Миколаївської області було вкладено 4705,2 млн. грн. і за останні сім років загальна сума інвестицій збільшилася на 63,75%. Що стосується капітальних вкладень в розвиток сільського господарства, то цей показник зріс з 175,6 млн. грн. у 2005 році до 734 млн. грн. у 2011 році, що збільшився більше як в чотири рази. Також слід відмітити збільшення питомої ваги інвестицій в сільське господарство в загальному показнику з 6% до 16%.

Незважаючи на зростання інвестицій в основний капітал сільського господарства в Миколаївській області за останні роки, все одно показник є незначним, оскільки дана галузь не є привабливою для інвесторів. Основними причинами цього є сезонність сільськогосподарського виробництва, тривалість періоду обігу капіталу, велика залежність від погодних умов, різниця в якості земельних ресурсів тощо. Враховуючи це, інвестори віддають перевагу промисловим формуванням.

Про рівень забезпеченості сільського господарства інвестиційними ресурсами свідчить такий показник, як обсяг інвестицій на 1 га сільськогосподарських угідь (рис. 1).

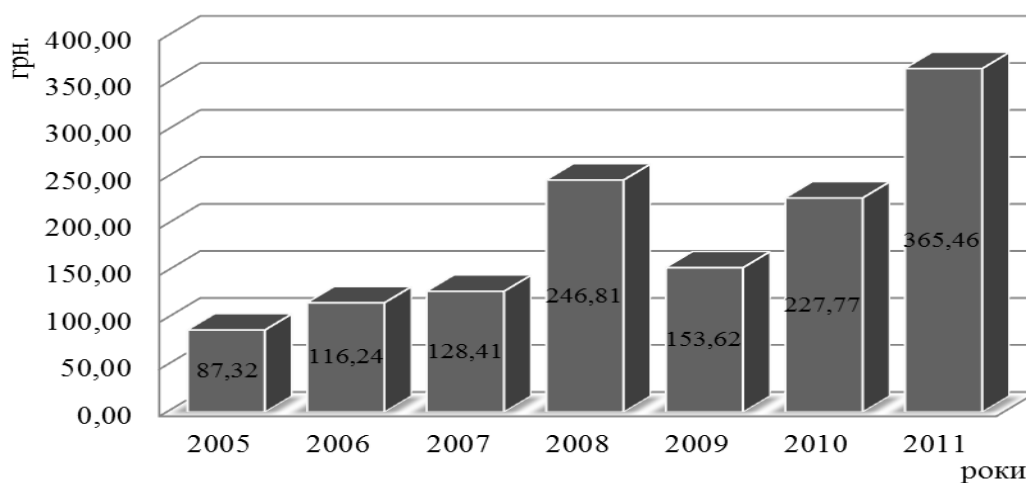

Рис. 1. Розміри інвестицій в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь в Миколаївській області, грн.

Джерело: Дані Головного управління статистики у Миколаївській області

Як видно з рисунку в 2011 році рівень забезпечення інвестиціями на 1 га сільськогосподарських угідь становив 345,46 грн., що в чотири рази більше порівняно з 2005 роком, але ця сума не дає можливості для розширення сільськогосподарського виробництва та його оновлення матеріально-технічної бази.

Нині рівень інвестиційного забезпечення аграрної галузі становить приблизно 12-14% від загальної потреби в інвестиційних ресурсах, що свідчить про те, що незважаючи на поживлення й розширення інвестиційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників, рівень інвестування аграрного сектору залишається незадовільним та вимагає для поліпшення ситуації залучення значної кількості інвестиційних ресурсів із внутрішніх і зовнішніх джерел [5].

Дослідження вітчизняних науковців свідчать про те, що участь в інвестиційних процесах здатні брати не більше 15% сільськогосподарських підприємств, через що навіть за наявності приросту інвестиційних ресурсів існує ризик збиткового їх використання.

Незважаючи на це, переважна частина сільськогосподарських підприємств не спроможна ефективно вести господарську діяльність без залучення інвестиції. Надходження інвестицій в сільське господарство залежить від інвестиційного середовища, на формування якого впливають такі фактори:

- відповідність рівня розвитку аграрних галузей,
- наявність власних ресурсів,
- державні пільги для інвесторів,
- страхування ризиків,
- технічний рівень організації виробництва,
- ефективність використання інвестиційних коштів та ін. [5].

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки залишається питанням стратегічної важливості не тільки для розвитку сільського господарства, а й для національної економіки в цілому для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Одна з найголовніших проблем, що стримує розвиток сільського господарства і розширення його інвестиційної діяльності є, насамперед, відсутність інвестиційно-привабливого середовища для залучення інвестицій в аграрний сектор. Україна має потенційні можливості значно збільшити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, проте для цього потрібні сучасні технології, оновлена матеріально-технічна база, а отже, й значні інвестиції [1].

Досить часті та необґрунтовані зміни законодавчої бази у сфері агропромислового виробництва, які пов'язані з тимчасовим встановленням обмежень на експорт, фіксацією цін на сільськогосподарську продукцію, заборонаю її переміщення, наданням преференцій на аграрному ринку державним структурам, створюють таку ситуацію, за якої приблизно 50% ризиків лежать саме у площині недосконалої державної політики у аграрній сфері, дії якої є неадекватними в умовах ринку і не дають можливості

аграрним товаровиробникам спрогнозувати на перспективу ведення власної господарської діяльності. Така нестабільність у країні утворює середовище, в якому інвестор, що прагне вкласти кошти у сільське господарство, почувається некомфортно. Для стимулювання припливу інвестицій в економіку, утворення інвестиційно-привабливого середовища й активізації інвестиційної діяльності державі потрібно вдосконалювати структуру аграрної економіки, формувати ринок землі, запроваджувати іпотечне кредитування аграрних підприємств, удосконалювати ринкову інфраструктуру аграрного сектору та систему управління й мінімізації ризиків [1].

За дослідженнями Кісіля М.І. досягнення зазначених цілей інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства можна розв'язати такими найважливішими шляхами:

- удосконалення інвестиційної політики держави в аграрній сфері у напрямі переорієнтації її на повне забезпечення інвестиційних потреб підприємств і організацій державної сфери, стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, посилення ролі інвестиційної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та удосконалення її механізмів, покращення умов залучення зовнішніх інвестицій в агропромислове виробництво, а також на розвиток сільських територій;

- забезпечення формування інвестиційних ресурсів у сільському господарстві за пропорцією, що характеризується співвідношенням між власними і залученими джерелами як 2:1;

- удосконалення механізмів державної інвестиційної підтримки сільськогосподарських товаровиробників шляхом надання її на поворотній основі, недопущення випадків необґрунтованого виділення і нецільового використання коштів, переорієнтації її на потреби малого і середнього агробізнесу і збільшення фінансування інвестицій у розвиток установ бюджетної сфери в сільському господарстві до рівня їх потреб;

- першочергового використання коштів державного бюджету на: розвиток сортовипробувальних, сортодослідних, племінних, навчальних закладів, підприємств та організацій; водні меліорації; заліснення земель, що виводяться із сільськогосподарського обороту, впровадження ґрунтозахисних систем обробітку ґрунту з контурною організацією території;

- створення умов для пріоритетного розвитку тваринництва, насамперед м'ясного та молочного скотарства за рахунок коштів державного бюджету, кредитів та капіталу інвесторів;

- забезпечення стабілізації та посилення ролі кредитного механізму при формуванні джерел фінансування інвестицій у сільське господарство;

- посилення рівня захисту прав інвесторів, а також власників земельних ділянок і майнових об'єктів та інше [3].

ВИСНОВКИ

Отже, вкладення у розвиток сільського господарства є мізерними і не відповідають реальній потребі в них, а тому необхідні невідкладні заходи щодо регулювання інвестиційної діяльності. Для створення механізмів

активізації інвестиційної діяльності в галузі сільського господарства можна визначити організацію ефективної розробки інвестиційних проектів у даній галузі; уточнення переліку пріоритетних напрямків інвестування аграрного сектора; удосконалення значення держави у відновленні інвестиційного процесу шляхом концентрації та спрямування інвестиційних ресурсів бюджетів усіх рівнів у розвиток аграрного виробництва.

Література

1. Боренко І.П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки / І.П. Боренко // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 74-79.
2. Головне управління статистики у Миколаївській області. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>
3. Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства / М.І. Кісіль // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2012. – №2(18), Т.4. – С. 241-248.
4. Попельнюхов Р.В. Інвестиційна привабливість України / Р.В. Попельнюхов // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – №21. – С. 24-28.
5. Уланчук В.С. Проблеми інвестування сільськогосподарських підприємств / В.С. Уланчук, О.В. Жарун // Збірник наукових праць Уманського НУС. – 2009. – № 72(2). – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1533>